

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Andre Hanimägi
Riigikogu
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 21.11.2025

Meie 10.12.2025

nr 2-3/15-429, 7-1.2/25-
02150-2
nr 13-4/9396

Vastus pöördumisele

Austatud Andre Hanimägi

Olete edastanud päringu tasuta õigusabi kaotamise kohta. Esitate oma pöördumises mitmeid küsimusi ning vastan alljärgnevalt kõigile küsimustele eraldi.

1. Miks ja millistel kaalutlustel on tehtud otsus tasuta õigusabi rahastamine lõpetada ja asendada see juturobotiga?

Selgitan, et riigi toetatav õigusabi on praegu suunatud peaaesjalikult kolmele sihtgrupile õigusnõustamise kättesaadavuse toetamiseks. Esiteks üldine õigusnõustamine, mida pakub kuni 31.12.2025 OÜ HUGO ning mille osutamine on väga piiratud. Abivajaja sissetulek võib olla kuni 1200 eurot bruto (v.a lastega seotud perekonnaasjades, kus see on 2000 eurot bruto), õigusnõu saab tasuta vaid 2 tundi ning edasi soovi korral soodustingimustel ning tasuta tuleb 5 eurot omaosalustasu (v.a alaealised). Samuti ei ole õigusnõustamine kehtiva määruse järgi toetatav kõikides õigusvaldkondades, st õigusnõu ei saa küsimustes, mis puudutavad vangistusõigust, rahvusvahelise kaitse taotlejaid, juriidilise isiku ettevõtlusega või maksuvaidlustega seotud küsimusi, kriminaalmenetluses kahtlustatavate ja süüdistatavate nõustamist, notarite ja kohtutäiturite seadusest tulenevaid selgitamiskohustusi, loovutatud nõuete sissenõudmist, pöördumist Euroopa Inimõiguste Kohtusse ning täitemenetluse lõpetamist aegumise tõttu.

Kõigi õigusnõustamise sihtgruppide puhul ei tohi õigusnõustajad abivajajaid kohtus esindada, ega kohtudokumente koostada (v.a lastega seotud perekonnaasjad) ning kohtus abistamiseks on riigi toel ette nähtud ennekõike riigi õigusabi taotlemise võimalus.

Lisaks on riigi toel võimalik esmast õigusnõu saada ka erivajadustega inimestel Eesti Puuetega Inimeste Koja kaudu ning eakatel Eesti Pensionäride Ühenduste Liidu kaudu ning seda olenemata isiku sissetulekust. Eesti Puuetega Inimeste Kojaga teenus jätkub samadel tingimustel. Samuti planeerime eraldi eakate suunatud õigusnõustamise jätkumist ning tuginedes Eesti Pensionäride Ühenduste Liidu ettepanekule oleme loomas paremat lahendust teabepäevade näol, kus lisaks juriidilise abi saamisele on võimalik tagada eakatele ka äärmiselt oluline ja tihti vajaka jääv sotsiaalne suhtlus.

Üldise õigusnõustamise uuendustega on võimalik pakkuda tasuta õigusteavet kõigile Eesti elanikele. Seega saab senisest rohkem inimesi paremini kättesaadavat õigusabi ning korduvad küsimused lahendatakse kaasaegse digilahenduse abil.

Suur-Ameerika 1 / 10122 Tallinn / +372 620 8100 / info@justdigi.ee / www.justdigi.ee
Registrikood 70000898

Praegu käib viimane lihv selles osas, et juturoboti vastused oleksid lihtsas ja arusaadavas keeles – sõltumata kasutaja vanusest või varasemast teadmispagasist. Lisaks loome ka selge juhendi juturoboti kasutamiseks. Vastuste koostamisel võtab juturobot arvesse ainult kehtivat õigust - õigusteavet edastav juturobot on üles ehitatud Riigi Teataja andmekoosseisule, st juturobot tugineb küsimustele vastamisel Riigi Teataja esimeses osas avaldatud aktidele. Juturoboti poolt antud vastuseid kontrollivad üle juristid ning juturobotit arendatakse jooksvalt. Lisaks juturobotile jääb inimestele endiselt võimalus tutvuda www.juristaitab.ee veebilehel avaldatud infoga. Seal on kergesti arusaadavad vastused korduma kippuvatele õiguslikele küsimustele ning võimalus esitada lühike küsimus ka otse juristile. Oleme veebilehele koondanud infot ka [täiendavate õigusabi võimaluste](#) kohta ning kodanikel on sellega võimalik ka edaspidi tutvuda.

Lisaks Justiits-ja Digiministeeriumi poolt korraldavatele teenustele pakuvad erinevatel viisidel õigusnõu ka näiteks Eesti Juristide liit, Lastekaitse Liit, notaribürood, kohalikud omavalitsused võlanõustamisteenuse kaudu, Töötukassa, naiste tugikeskused. Samuti on oluline rõhutada, et igal riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutusel on kohustus selgitada oma pädevusse kuuluvaid õigusakte ja otsuseid ning vastata inimeste küsimustele.

2. Miks ei võimaldata juturobotil töötada esmalt paralleelselt inimjuristidega kuni selle võimekus, täpsus ja tegelik kasu abivajajatele on tõendatud ning riskid maandatud?

Juturobot täiendab tööriist, et anda inimesele kiiret õigusteavet lisaks juba pakutavatele riigi ja kohalike omavalitsuste teenustele. Ehk see on täiendav tehniline vahend juba olemasolevatele võimalustele õigusnõu saada.

Milliseid mõjuhinnanguid viidi läbi enne lõpliku otsuse langetamist lõpetada tasuta õigusnõustamine? Kuidas see hakkab mõjutama vähekindlustatud inimesi ning neid inimesi, kes pöörduvad keerulises ning emotsionaalses seisus abi saamiseks?

Ministeerium on hinnanud esmatasandi õigusnõustamise hetkeseisu ning alternatiivseid lahendusi. Üldisel esmanõustamisel on mitmeid sisulisi ja vormilisi piiranguid – nii sissetulekute, tasuta nõustamise mahu kui ka õigusvaldkondade osas –, mistõttu ei kvalifitseeru kõik abivajajad selle teenuse saamiseks ka praegu. Lisaks nõuavad mitmed formaalsed piirangud (sh sissetuleku-, valdkonnapiirangud, tundide arvestus ja omaosalustasude haldamine) bürookraatlikku kontrolli, mis võtab ressursi nii riigilt kui õigusnõustajatelt, vähendades seeläbi aega sisuliseks nõustamiseks.

Üldise õigusnõustamise senise teenusepakkuja tagasisidest on ilmnenu, et inimeste õigusküsimused on sageli korduvad ning õigusnõustajad peavad samu selgitusi korduvalt jagama. Selleks, et vastata inimeste lihtsamatele, korduvalte ja üldisemat laadi õigusküsimustele, võtab riik kasutusele õiguslikku teavet andva juturoboti, mis tugineb kehtivatele õigusaktidele ning võimaldab inimestel kiiresti ning ilma seniste piiranguteta oma õigusküsimusele vastuse saada. Selline lahendus vabastab õigusnõustajad korduvate küsimuste käsitlemisest, suurendab teenuse kättesaadavust ja järjepidevust ning tõhustab riigi toetatud õigusnõustamist tervikuna.

Juba 2021. aastal nähti ette võimalus võtta õigusteabe esitamisel kasutusele juturobot. Seejuures on digipädevus ja inimeste valmisolek kasutada digitaalset lahendusi viimastel aastatel märgatavalt kasvanud. Statistikaameti 2025. aasta [interneti kasutuse ja digioskuste uuring](#) näitab, et 95 % Eesti leibkondadest on internetiga ühendatud. Nooremate ja keskealiste vanuserühmades (16–54-aastased) on interneti kasutamine kõigi jaoks tavapärane, ulatudes peaaegu 100%-ni. Internetikasutus on eriti kiiresti kasvanud vanemaealiste hulgas: 55–64-aastaste seas on see tõusnud viie ja 65–74-aastaste seas kuue protsendipunkti võrra. Lisaks koguti 2025. aasta uuringus esmakordselt andmeid ka tehisintellekti kasutamise kohta. Selgus, et peaaegu pooled Eesti internetikasutajad on kasutanud AI-lahendusi näiteks teksti loomisel, vastuste otsimisel või muu sisu genereerimisel. Linnades kasutab tehisintellekti üle poole internetikasutajatest, maapiirkondades pisut vähem, kuid erinevus ei ole märkimisväärne.

3. Kui suur on tegelik rahaline kokkuhoid, mis saadakse tasuta õigusabi lõpetamisega ning milline on juturoboti arendamise ja haldamise prognoositav maksumus olnud seni ja milline on see järgnevatel aastatel?

Juturoboti arendamise eesmärk ei ole kokkuhoid, vaid see, et teenus laieneks kõigile Eesti elanikele ning oleks kvaliteetne. Juturoboti aluseks on võetud juba varem riigi poolt arendatud platvorm Bürokratt. Bürokratt on digitaalne tehisarul põhinev assistent, mis aitab asutustel pakkuda kaasaegset ja efektiivset klienditeenindust. Bürokratt pakub asutustele võimalust kasutada suurte keelemudelite (SKM) võimekust, et mõista inimkeelset sisendit ja vastata küsimustele kiiresti, viidatult ning ööpäevaringselt. Bürokratt on loodud avaliku sektori asutustele, kes soovivad pakkuda kasutajasõbralikku, tõhusat ja ajakohast klienditeenindust.

4. Kas ministeerium on arvestanud olukordadega, kus juturobotist jääb abi saamiseks ilmselgelt väheks? Kas on kaalutud võimalust, et eriti haavatavatele sihtrühmadele – lähisuhtevägivalla ohvrid, lapsed ja üksikvanemad – jääks siiski alles tasuta või soodustingimustel inimjuristi poolt osutatav õigusabi?

Riigi toetatud esmane õigusnõustamine jääb samaks erivajadustega inimeste puhul ning eakate õigusnõustamisel hakatakse riigi toel korraldama õigusabi teabepäevasid. Justiits- ja Digiministeeriumi riigi toel pakutav õigusnõustamine ei hõlma ka praegu eraldi lähisuhtevägivalla ohvrite õigusnõustamist ning vastav teenus on tagatud Sotsiaalkindlustusameti poolt Naiste Tugikeskuste kaudu – täpsemalt saab lugeda [Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt](#). Täiendavalt pakub õigusabi perekonnaõigust puudutavates küsimustes Lastekaitse Liit koostöös Eesti Advokatuuriga projekti "Hea nõu lastega peredele" raames – rohkem info [Lastekaitse Liidu kodulehel](#). Kasutusele võetav juturobot pakub ka lähisuhtevägivalla ohvritele ning üksikvanematele varasemast palju suurema võimaluse kiiret õigusteavet saada.

Vähekindlustatud ja teistel haavatavas olukorras inimestel on kohtu- või muus menetluses esindamiseks, õigusdokumendi koostamiseks või muuks õigusnõustamiseks või esindamiseks võimalik taotleda jätkuvalt ka riigi õigusabi, mida osutavad advokaadid. Riigi õigusabi taotlus esitatakse kohtule. Lisaks nagu eelnevalt rõhutatud, igal riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutusel on kohustus selgitada oma pädevusse kuuluvaid õigusakte ja otsuseid ning vastata inimeste küsimustele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Signe Talalaev 51994489
Signe.Talalaev@justdigi.ee